

Multifunctionele centra (MFC)

Een sectoraal proefproject m.b.t. flexibele
hulpverlening aan jongeren in de bijzondere
jeugdbijstand

Tussentijds rapport juli 2007 – juli 2008

Inleiding

In de bijzondere jeugdbijstand leeft al enkele jaren de vraag naar meer flexibilisering van het aanbod, om meer zorg op maat van de cliënt te kunnen bieden. De voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand worden ingedeeld in erkenningscategorieën, elk met hun eigen specifieke erkenningsvoorwaarden en hulpverleningsvorm(en). Een jongere wordt volgens een maatregel ofwel door het bureau van de comités voor bijzondere jeugdzorg, ofwel door een jeugdrechter toegewezen aan één bepaalde werkvorm, voor een afgebakende periode. De praktijk wijst echter uit dat de hulpverlening aan jongeren vaak meer flexibiliteit vraagt, waarbij we op organisatorische en juridische grenzen van de hulpverlening botsen.

Een werkgroep 'Flexibilisering van het hulpaanbod in de bijzondere jeugdbijstand' boog zich in 2006 over dit probleem en werkte een aantal concrete voorstellen uit om flexibilisering te faciliteren. Eén van deze voorstellen bestond in het opstarten van proefprojecten multifunctionele centra (MFC). Dit zou een specifieke manier zijn om trajectmatig te werken, en zou naadloze overgangen tussen werkvormen en tussen residentiële en (semi-) ambulante hulpverlening mogelijk maken, waarbij snel kan ingespeeld worden op de evolutie van de hulpvraag van de cliënt. Dit voorstel werd opgenomen als doelstelling 3 in het Globaal Plan Jeugdzorg.

Tussen mei en oktober 2006 werkte een projectgroep MFC – samengesteld uit vertegenwoordigers van Jongerenwelzijn, deskundigen uit het werkveld en een vertegenwoordiging van het kabinet Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – het concept MFC verder uit, en schetste de contouren van de opstart van de proefprojecten in Vlaanderen. Dit alles resulteerde in de conceptnota MFC (bijlage 1), waaruit we de kern van MFC als volgt kunnen samenvatten:

De specificiteit van een MFC zit enerzijds in het constante proces van het actualiseren van de hulpvraag en anderzijds in het creatief vertalen van die geactualiseerde hulpvraag in een aangepast hulpaanbod binnen een duidelijke organisatievorm. Wijzigingen – schakelmomenten - in een cliënttraject gebeuren altijd vanuit overleg binnen de driehoek cliënt, voorziening, verwijzende instantie.

Om die vraaggerichte hulpverlening daadwerkelijk te realiseren beschikt een MFC over een minimaal aanbod, omschreven in termen van functies: begeleidingsfunctie, dagbestedingsfunctie, verblijfsfunctie. Daarnaast wordt dit minimale aanbod uitgebreid met doelgroep-, regiogebonden en/of problematiekspecifieke werkvormen/functies, om binnen een organisatorische continuïteit de evoluerende hulpvraag te kunnen vertalen in een geschikt hulpaanbod.

Opdat de cliënt geen breuklijnen zou ervaren in zijn traject, is een sterk uitgewerkte regiefunctie van belang. Een interne regisseur op cliëntniveau beoogt de naadloosheid en eenduidigheid van het traject voor de cliënt. Op organisatieniveau behoudt een interne regisseur het overzicht op het proces van de samenwerking tussen werkvormen/functies.

De 'externe regisseur', m.a.w. de verwijzende instantie, bepaalt d.m.v. het hulpverleningsprogramma de bandbreedte, tekent de lijnen uit binnen het continuüm waarbinnen de interne regie opereert.

De operationalisering van dit concept in de praktijk ging van start in mei 2007. Het einde van de proefprojectfase is voorzien in december 2009.

In dit tussentijdse rapport geven we een stand van zaken van de bevindingen na het eerste jaar. Hoe implementeren de MFC's het concept in de praktijk? Waar botsen ze op moeilijkheden, welke impact heeft dit op hun organisatie, welke impact heeft MFC op de samenwerking met de verwijzende instantie? Verandert de rol van de verwijzende instantie? Welke aandachtspunten zijn er voor het tweede jaar van het proefproject? Wat willen we op het einde van het proefproject bereikt hebben, en wat moet daarvoor nog gebeuren?

De cijfers die in dit rapport worden verwerkt en beschreven, hebben betrekking op de periode september 2007 – juni 2008. Veel meer dan uit het cijfermateriaal af te leiden valt, betekent MFC ook een andere kijk op het hulpverleningstraject, zijn er meer mogelijkheden om flexibel in te spelen op wijzigingen in de context en de hulpvraag, biedt de continuïteit van de hulpverlening een kwalitatieve meerwaarde,...

DEEL 1: De contouren van het proefproject

1.1 Selectie

In de ministeriële rondzendbrief van 22/12/2006 (bijlage 2) werden de modaliteiten voor de proefprojecten 'multifunctionele centra' beschreven en werd een oproep tot kandidatuurstelling voor een dergelijk proefproject gedaan. De geselecteerde initiatiefnemers zijn:

	REGIO
Vzw Binnenstad	West-Vlaanderen
Vzw Blij Leven	Oost-Vlaanderen
GROB*	
Vzw De Waaiburg	Antwerpen
Vzw Elegast	
Vzw Wingerdbloei	
Vzw Sporen	Vlaams-Brabant

* *Gents Regionaal Overleg Bijzondere Jeugdbijstand: een samenwerkingsverband tussen vzw Hadron, vzw Stappen, vzw Jongerenhuis, vzw Centrum voor Ambulante Begeleiding, vzw De Totem, vzw Albezon en vzw De Bekwame Boon.*

1.2 Samenstelling van de MFC's

In de praktijk zijn de verschillende MFC's samengesteld uit delen van bestaande erkende voorzieningen van verschillende erkenningscategorieën. Voor dit proefproject werd geen bijkomende capaciteit gecreëerd. Omwille van de grote druk op het schaarse aanbod, de beheersbaarheid van het proefproject, en omwille van de onvoorspelbaarheid van de impact van dit proefproject op een voorziening, was het aangewezen om met enige voorzichtigheid plaatsen in te zetten. Bij de selectie van de proefprojecten werd – in het belang van het proefproject – rekening gehouden met een diversiteit aan verhoudingen van (semi-) ambulante en residentiële plaatsen.

De concrete samenstelling van de verschillende MFC's is opgenomen in bijlage 3, deze samenstelling van elk MFC werd vastgelegd in een protocol tussen de initiatiefnemer en Jongerenwelzijn. Een standaardprotocol wordt als bijlage 4 bij dit rapport gevoegd.

1.3 Juridische en financiële contouren

Omwille van het garanderen van de rechtspositie van alle betrokkenen in het proefproject, en omwille van het feit dat aangegeven waar de bestaande regelgeving een flexibele werking binnen de bijzondere jeugdbijstand belemmert één van de doelstellingen van het proefproject is, werd ervoor gekozen om het proefproject maximaal binnen de bestaande regelgeving te organiseren. Dit impliceert dat de instroom van een minderjarige in een MFC-traject telkens gebeurt via een reguliere maatregel. Bij de beschikking, het vonnis of de beslissing wordt wel telkens bijkomend vermeld dat het om een MFC-traject gaat, zodat dit voor alle betrokkenen duidelijk en geformaliseerd is.

Voor het schakelen binnen een MFC-traject werden binnen de verschillende regio's tussen de verwijzende instantie en de betrokken voorzieningen afspraken gemaakt over de wijze waarop deze schakelmomenten worden geformaliseerd. Deze afspraken werden opgenomen in een protocol tussen de initiatiefnemer en de verwijzende instantie. De

schema's waarin deze afspraken opgenomen zijn, worden als bijlage 5 bij dit tussentijdse rapport gevoegd.

Zoals vermeld in het Globaal Plan Jeugdzorg wordt bij het installeren van de multifunctionele centra bewaakt dat de financiële toestand van de proefprojecten niet negatief wordt beïnvloed. De financiële modaliteiten van het proefproject staan beschreven in de ministeriële rondzendbrief d.d. 22/12/2006.

1.4 Opvolging van het proefproject

Voor de opvolging van dit twee jaar durende proefproject werd bij Jongerenwelzijn een beleidsmedewerker aangesteld. In functie van de opvolging van dit proefproject werden verschillende registratiesystemen (cliënttrajecten, financiële opvolging) uitgewerkt, en een aantal overlegstructuren opgericht. Zo komt een intervisiegroep, bestaande uit de zeven interne regisseurs op organisatieniveau (cf. infra) en Jongerenwelzijn, zeswekelijks samen. Dit overleg situeert zich op het operationele niveau en is vooral gericht op het uitwisselen van ervaringen. Daarnaast werd een evaluatiegroep MFC samengesteld uit de directies van de voorzieningen waarin een MFC wordt georganiseerd, een vertegenwoordiging van de verwijzende instanties, een vertegenwoordiging van de koepels, een vertegenwoordiging van de conceptgroep MFC, de raadgever gezinsbeleid en jeugdhulp van het kabinet van minister Vanackere en een vertegenwoordiging van Jongerenwelzijn. Deze evaluatiegroep komt driemaandelijks samen en formuleert, op basis van het materiaal dat wordt aangeleverd door Jongerenwelzijn (uit registratie, dossieranalyse, interviews, intervisiegroep), adviezen m.b.t. organisatorische, financiële en juridische aspecten van het proefproject.

DEEL 2: Doelgroep – Toeleiding - Instroom

2.1 Doelgroep

Een MFC staat in principe open voor alle jongeren binnen de bijzondere jeugdbijstand. Het is stricto sensu geen doelgroepgebonden proefproject. Zowel de jeugdrechters als de comités voor bijzondere jeugdzorg kunnen jongeren toewijzen aan het MFC. In het proefproject kunnen zowel jongeren in een problematische opvoedingssituatie als jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, worden begeleid.

Aangezien elk MFC in de praktijk bestaat uit een combinatie van (een deel van) verschillende voorzieningen, heeft elk MFC ook een aantal tegenindicaties op het niveau van deze voorzieningen, zoals geslacht, leeftijd, of contra-indicaties uit de pedagogische profielen en modules (bijv. primaire verslavingsproblematiek).

Zo kan het MFC Wingerdbloei geen jongens opnemen, omdat het residentiële luik van dit MFC enkel meisjes kan herbergen.

De residentiële voorzieningen die deel uitmaken van het MFC GROB nemen hoofdzakelijk enkel meisjes vanaf 14 jaar en jongens vanaf 15 jaar op. Ook dit heeft consequenties voor de doelgroep in dit MFC.

Gezien de beperkte duur van het proefproject, en de beperkte capaciteit die wordt ingezet per MFC, wordt binnen de regio's gezocht naar criteria voor dossiers die het meest baat lijken te hebben bij een MFC-traject.

Een 'te verwachten kans op schakelen', omwille van de soms preciaire draagkracht van de context, is het voornaamste criterium dat wordt gehanteerd om een jongere aan een MFC toe te wijzen. Voorwaarde blijft dat er mogelijkheden zijn om in de context te werken.

Uit de motivatie van de verwijzende instanties om een MFC-traject op te starten, halen we volgende voorbeelden:

- *De problematiek van het gezin met meerdere kinderen blijkt diep en complex: trauma's, gedragsproblemen, loyaliteitsproblemen, gebrek aan probleeminzicht, onveiligheid,... Flexibiliteit en naadloosheid vormen relevante pluspunten in de hulpverlening die deze minderjarigen nodig hebben: de complexiteit en veelgelaagdheid van de problematiek en de opgelopen trauma's maken het snel, flexibel overgaan van hulpvormen nodig.*
- *Situatie waarbij een gezin begeleid werd door een thuisbegeleidingsdienst, maar waar omwille van verwijten en fysieke agressie de veiligheid van de minderjarige niet langer kon worden gegarandeerd binnen het gezin, waarna de minderjarige werd opgenomen in een CKG. Het hele gezin, inclusief de minderjarige, is vragende partij om de minderjarige zo snel mogelijk terug naar huis te laten komen. Het is belangrijk het gezin opnieuw een kans te geven om de moeilijkheden thuis aan te pakken met een thuisbegeleiding die hen hierbij kan ondersteunen. Er bestaat echter een zeer reële kans dat de situatie opnieuw escaleert wanneer iedereen opnieuw zijn/haar voorgaande rol opneemt in het gezin en de time out periode in het CKG zijn onmiddellijke impact verliest. De mogelijkheid bij een MFC om naadloos over te schakelen van ambulante naar residentiële en hierbij dezelfde gezinsbegeleider te behouden is hier dan ook een duidelijke meerwaarde. Een thuisbegeleiding waarbij residentiële time out(s) mogelijk is, zou dit gezin de nodige tijd kunnen gunnen om, met vallen en opstaan, te werken aan hun problematische opvoedingssituatie.*
- *Na een complexe hulpverleningsgeschiedenis kan MFC een meerwaarde zijn omdat er flexibel zal kunnen worden ingespeeld op de hoogten en laagten van de moeder, en het geregeld terugkerende wisselvallige in diens houding. Bij een ambulante start zal binnen de thuisbegeleiding in MFC gewerkt kunnen worden aan het verhogen van het probleeminzicht bij de moeder en het opnemen van verantwoordelijkheid ten aanzien van haar kinderen. In zeer moeilijk lopende momenten zou, vanuit de MFC-formule, residentieel gewerkt moeten worden, maar kan – wanneer de gezinssituatie weer stabiel wordt – een terugschakeling naar huis een bekrachtiging zijn van het positief handelen van de moeder. Op die manier ziet*

zij ook snel resultaten die gerelateerd zijn aan haar persoonlijke inzet en hopen wij dat hulpverlening niet meer als een bedreiging bij haar blijft over komen.

- *Omwille van complexe problematiek (seksueel misbruik, verwerpende houding van moeder, gedragsproblemen minderjarige, druggebruik,...) en via afwisselend hechting zoeken en hechting verwerpen kent het gezin een lange hulpverleningsgeschiedenis. MFC zou een stabielere wijze van hechtingsstijl voor de minderjarige faciliteren door het aanbieden van een stabiele plaats en 'onvoorwaardelijke' hulpverlening(sfiguren). Ambulante hulpverlening is voorlopig nog geen optie, maar perspectief van ambulante hulpverlening is van belang in de positieve beleving van de minderjarige van de hulpverlening. Voor realisatie van continuïteit in de hulpverlening voor deze minderjarige is het van belang dat de residentie als centrale hulpverleningsfiguur ter ondersteuning van het traject kan samenwerken met projectwerking en time out binnen het MFC.*

Algemeen gesteld wordt volgende omschrijving gehanteerd als leidraad voor een indicatiestelling MFC: **problematische leefsituaties¹ waarin volgens de verwijzende instantie nog mogelijkheden zijn om in en met de context te werken, maar waar omwille van de soms precaire draagkracht van ouders/context, of omwille van (gedrags)veranderingen bij de minderjarige zelf een reëel risico bestaat dat een verblijfsfunctie tijdelijk zal moeten worden ingeschakeld, al dan niet bij de start van het traject, om veiligheid te garanderen of om rust in het gezin te brengen.**

In de periode september 2007 - juni 2008 startten 145 MFC-trajecten op. Bekijken we deze opgestarte MFC-trajecten volgens geslacht en leeftijd, dan blijkt dat de verdeling over beide variabelen vrij gelijkmatig is. Ook de verhouding in aantal comité- of jeugdrechtbankdossiers is nagenoeg identiek. Op basis van deze drie variabelen lijkt de doelgroep voor MFC zich niet verder af te bakenen².

Figuur 1: Aantal trajecten per MFC volgens geslacht, leeftijd en verwijzende instantie bij opstart van het traject

	Totaal	vrouw	man	1-11j	12-14j	15-18j	CBJ	JRB
Binnenstad	17	10	7	9	3	5	11	6
Blij Leven	26	8	18	18	4	4	15	11
GROB	21	10	11	0	5	16	5	16
De Waaiburg	13	7	6	2	5	6	6	7
Elegast	12	7	5	4	3	5	2	10
Wingerdbloei	27	27	0	10	7	10	10	17
Sporen	29	12	17	6	14	9	22	7
Totaal	145	81	64	49	41	55	71	74

2.2 Toeleiding tot MFC

Er werd geen algemene procedure opgelegd om het toewijzingsbeleid van jongeren aan een MFC te organiseren. Dit werd in overleg in de regio's uitgewerkt, waarbij maximaal gebruik kon worden gemaakt van de bestaande instrumenten (wachtlijsten, toeleidingsoverleg,...).

De toeleiding tot een MFC gebeurt in de regio's op een verschillende manier:

¹ Het gaat hier niet om de juridische vorderingsgrond POS zoals vermeld op de beschikking. Ook MOF-situaties met een achterliggende problematische leefsituatie komen in aanmerking voor MFC.

² Leeftijd en geslacht van de doelgroep MFC worden wel bepaald door de erkenningsvoorwaarden van de residentiële en semi-ambulante voorzieningen die deel uitmaken van het MFC.

- West-Vlaanderen: rechtstreeks door de consultant (na bespreking in team/multidisciplinair team); geen wachtlijst
- Oost-Vlaanderen: nieuw opgericht matchingoverleg (verwijzers + voorziening); geen wachtlijst
- Antwerpen: ToewijzingsOverleg Regio Antwerpen, dat reeds bestond voor toeleiding tot GIT en prioriteitstelling; bestaande reguliere centrale wachtlijst waarop een extra MFC-label (per werkvorm) wordt toegekend
- Vlaams-Brabant: rechtstreeks door de consultant (na bespreking in team/multidisciplinair team); aparte MFC-wachtlijst (per werkvorm), bijgehouden door multidisciplinair team

Een tussentijdse evaluatie van deze toeleidingssystemen is over het algemeen positief, al geven enkele consultants aan dat de tussenstap van een extra (toelichting van de) motivatie voor een indicatie MFC de procedure van toeleiding verzwaart.

Of de toeleiding ook bij een eventuele uitbreiding van het aantal MFC's op dezelfde manier zou blijven gebeuren, moet nog worden verkend. Er moet niet noodzakelijk gezocht worden naar één systeem van toeleiding, maar het is van belang om in het tweede jaar van het proefproject te zoeken naar kwaliteitseisen waaraan een zo correct mogelijke toeleiding moet voldoen (cf. inschatting noodzaak inschakelen verblijfsfunctie).

Het is evident dat het overschakelen van een klassieke begeleiding naar een MFC-begeleiding, bijvoorbeeld omwille van nieuwe perspectieven in de context na een zeer langdurige residentiële begeleiding, mogelijk blijft.

2.3 Instream

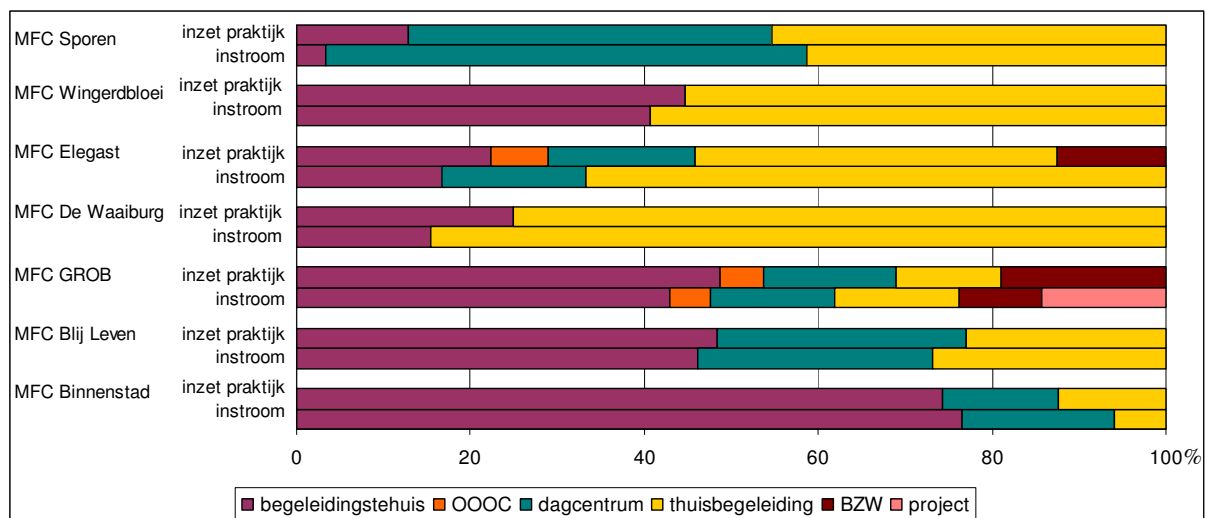
Om de opstart van MFC-trajecten niet te moeten laten wachten tot er reguliere begeleidingen afgesloten werden, en bijgevolg het proefproject een versnelde doorstart te bieden, werd de mogelijkheid geboden om jongeren die reeds begeleid werden in de voorzieningen die een MFC organiseren, te 'herindiceren' tot MFC-trajecten. Daarnaast konden uiteraard ook in vrijgekomen plaatsen nieuwe dossiers opstarten binnen het MFC. Een aantal voorzieningen dat in het kader van de eerste uitbreidingsronde van het Globaal Plan Jeugdzorg een uitbreiding had gekregen, kon bijvoorbeeld door inzet van deze nieuwe capaciteit al van bij aanvang nieuwe MFC-dossiers opstarten.

De instroom in een MFC gebeurt, aangezien het proefproject zich binnen de bestaande regelgeving situeert, telkens met een beslissing of beschikking waarbij de jongere wordt toevertrouwd aan één bepaalde werkvorm, volgens de bestaande erkenningscategorieën. Dit kan, naargelang de samenstelling van het MFC, in een begeleidingstehuis, OOOO, dagcentrum, thuisbegeleidingsdienst of b zw zijn. In onderstaande figuur wordt per MFC procentueel weergegeven hoe de instroom van de opgestarte MFC-trajecten gebeurde, met daarbij ter vergelijking de ingezette verhouding van erkenningscategorieën. De instroom lijkt grotendeels deze ingezette verhouding³ te volgen.

³ De ingezette verhouding ('inzet praktisch') wijkt licht af van de verhouding zoals opgenomen in het protocol, omwille van het feit dat een aantal MFC-plaatsen nog gedurende een bepaalde tijd ingevuld waren door 'klassieke' begeleidingen.

In het MFC GROB startten 3 MFC-begeleidingen op via een project, terwijl dit an sich geen deel uitmaakt van het minimaal aanbod (wel van het complementair aanbod).

Figuur 2: Instroom volgens erkenningscategorie, per MFC, in vergelijking met de ingezette capaciteit (in %)

In totaal stroomde 35% van alle MFC-jongeren in via een residentiële maatregel, 30% startte ook effectief met een vorm van verblijf.

We leiden hieruit af dat er enerzijds geen typerende instroom-vorm is voor MFC – dit kan zowel residentieel als (semi-)ambulant – en anderzijds dat, zolang een MFC wordt georganiseerd binnen erkende werkvormen, het aanbod voor een groot deel de vraag blijft bepalen.

DEEL 3: Minimaal aanbod in een MFC: functies en praktijk

De vraaggerichte hulpverlening in een *multifunctioneel* centrum wordt gerealiseerd vanuit het aanbieden van functies. Zoals beschreven in de conceptnota MFC, bestaat het minimale aanbod van een MFC uit de functies contextbegeleiding, dagbesteding en verblijf.

3.1 Contextbegeleiding

De contextbegeleiding is de centrale functie binnen een MFC. Al naargelang veranderingen in de context of bij de minderjarige zelf, kunnen de andere minimale functies – dagbesteding en verblijf – hierbij ingeschakeld worden. Een MFC-traject kan dus starten vanuit een residentiële begeleiding, maar in de praktijk wordt ook in deze situaties van bij het begin de contextbegeleiding opgestart. De contextbegeleiding, zowel vanuit de residentie als vanuit de (semi-)ambulante diensten, is gericht op de brede context van de jongere.

Op basis van een tijdsregistratie van het personeel in het tweede jaar van het proefproject en van de informatie in het cliëntdossier, zal de intensiteit en frequentie van de contextbegeleiding in MFC-trajecten in beeld worden gebracht. Hieruit zal blijken of dit afwijkt van de contextbegeleiding vanuit bijvoorbeeld de thuisbegeleidingsdiensten.

In het kader van het Globaal Plan Jeugdzorg loopt een traject 'differentiatie thuisbegeleiding' (doelstelling 13). Uit overleg met een vertegenwoordiging van de thuisbegeleidingsdiensten blijkt dat het verschil in intensiteit van begeleidingen op organisatieniveau in belangrijke mate kan worden gecompenseerd door flexibel om te gaan met het 'gemiddelde van één contact per week' zoals opgenomen onder art. 17 3° van het BVR 13/07/1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand. Of dit ook binnen een MFC geldt, moet dus nog worden afgetoetst.

Een andere vaststelling uit het bovenvermelde overleg rond de differentiatie van de thuisbegeleiding is dat op het niveau van de reguliere thuisbegeleidingen de aanvang van de begeleiding vaak met een verhoogde intensiteit verloopt. Gezien de beperkte looptijd van het proefproject, zullen een heel aantal nieuw opgestarte MFC-trajecten zich ook in een aanvangsfase bevinden, waardoor de intensiteit misschien hoger ligt.

De wijze waarop de contextbegeleiding organisatorisch wordt ingevuld, verschilt per MFC. Zo werken de MFC's Elegast, Sporen en De Waaiburg met een pool van contextbegeleiders, waarbij elke contextbegeleider van begin tot einde van het MFC-traject de contextbegeleiding op zich neemt.

In de MFC's Binnenstad, Blij Leven, Wingerdbloei en het GROB wordt niet met een pool van contextbegeleiders gewerkt. Enerzijds bewust omdat men de eigenheid van de aparte werkvormen deels wil behouden ('contextbegeleiding vanuit een thuisbegeleidingsdienst gebeurt op een andere manier dan vanuit een begeleidingstehuis'), anderzijds omdat een dergelijke ingrijpende verandering voor het personeel op de werkvloer niet evident is. In deze MFC's blijft bij een tijdelijke schakel naar een andere werkvorm de contextbegeleiding dezelfde persoon, en wordt, bij een langdurige schakel, de contextbegeleiding (na een overbruggingsperiode) verder opgenomen door de andere werkvorm.

In het tweede jaar van het proefproject zal verder worden onderzocht of het beleid uitspraken moet doen over de concrete invulling van de functie contextbegeleiding, bijv. in de vorm van één vaste contextbegeleider over het ganse traject van de cliënt.

3.2 Dagbesteding

Vanuit de conceptfase werd aangehaald dat het, indien nodig, inschakelen van de functie dagbesteding, organisatorisch het minst evident zou zijn. Samenwerkingsverbanden werden als mogelijke piste beschouwd. De voorzieningen betrokken in het MFC-proefproject geven aan dat ook al vóór MFC gezocht werd naar externe samenwerkingsverbanden voor het organiseren van een dagbesteding, maar dit wordt binnen MFC nog versterkt.

Er worden 3 modellen – al dan niet gecombineerd – gehanteerd voor het uitwerken van de functie dagbesteding tijdens de schooluren in een MFC.

- Binnen de organisatie iemand vrijstellen voor het uitwerken van de functie dagbesteding
- Een beroep doen op projectmatig aanbod van de eigen voorziening
- Een beroep doen op extern aanbod

De concrete invulling van de dagbesteding in de MFC-trajecten wordt opgenomen in het cliëntdossier. De verwerking van deze gegevens gebeurt in het tweede jaar van het proefproject. De deelnemende voorzieningen aan het proefproject geven in elk geval aan dat het inschakelen van deze functie nog geen noemenswaardige problemen met zich meebracht.

We besluiten in dit tussentijdse rapport dat het ontbreken van een dagbesteding (tijdens de schooluren) geen tegenindicatie of breukmoment in het cliënttraject mag zijn. Het uitwerken van deze dagbestedingsfunctie kan zowel intern binnen het MFC, als extern via samenwerkingsverbanden worden georganiseerd.

3.3 Verblijfsfunctie

De verblijfsfunctie blijkt organisatorisch het moeilijkst te garanderen in trajecten die ambulante opstarten, zeker als het om een langdurig 'engagement' gaat. Er leeft de bezorgdheid dat langdurige residentiële begeleidingen de organisatie van een MFC hypothekeren, omdat dit het perspectief ontnemt voor het inschakelen van de verblijfsfunctie in ambulante trajecten. Op basis van de gegevens van het eerste jaar, wordt deze bezorgdheid voorlopig echter nog niet bewaarheid.

Algemeen lijkt de praktijk te zijn dat een langdurig verblijf in een begeleidingstehuis binnen een MFC-traject nog steeds onder de noemer MFC blijft zolang er nog een perspectief is om terug naar de context te werken. De termijnen hiervoor zijn niet noodzakelijk gedefinieerd, maar over het algemeen wordt 6 maanden als 'langdurig' beschouwd. Indien dit perspectief er niet meer is, wordt de optie overwogen om het MFC-traject te beëindigen en de cliënt verder te begeleiden binnen de reguliere residentiële capaciteit.

Van de MFC-voorzieningen wordt bijgevolg enige creativiteit verwacht om de verblijfsfunctie organisatorisch aan te bieden. Een voorbeeld om met de schaarste van de residentiële MFC-capaciteit om te gaan is het definiëren van het gebruik ervan.

Zo wordt in MFC Binnenstad, voor wat de crisisopnames betreft, een onderscheid gemaakt tussen ambulante en residentieel ingeschreven MFC-trajecten. Voor residentieel ingeschreven minderjarigen, die in de context verblijven, is een residentiële opvang altijd mogelijk; indien voor ambulante ingeschreven jongeren plots een bed nodig zou zijn, is er het engagement van de voorziening om dit zo vlot mogelijk te laten verlopen. Dit wordt bij aanvang van het traject zo gecommuniceerd naar alle partijen. De tastbaarheid van 'zo vlot mogelijk' moet echter worden bewaakt.

Ook in MFC Blij Leven wordt omwille van de beperkte beschikbaarheid van de residentiële capaciteit specifiek in het handelingsplan vermeld dat residentiële terugval vanuit een ambulante begeleiding in principe kortdurend is. Er wordt eveneens in opgenomen dat, met de goedkeuring van de ouders, ook naar residentiële mogelijkheden buiten het MFC wordt gezocht, bijv. in een CKG.

In het MFC Elegast worden de korte residentiële opvangmomenten gerealiseerd binnen het OOC (tot 4 maanden), langere residentiële begeleidingen krijgen vorm in het begeleidingstehuis.

In het MFC GROB wordt gewerkt met 'buffercapaciteit'. Vanuit de residentiële voorzieningen worden in totaal 3 plaatsen voorbehouden voor het opvangen van crisissen. Recent werd dit verder afgebakend voor een periode van 14 dagen, verlengbaar met nog eens 14 dagen. Men gaat er van uit dat in die periode gezocht kan worden naar een alternatieve oplossing.

De haalbaarheid van deze verdere afbakening (zowel organisatorisch als inhoudelijk) wordt verder opgevolgd in het proefproject.

In 43% van alle MFC-trajecten werd de verblijfsfunctie ingeschakeld. In 16% ging het om langdurig residentieel verblijf (tot 10 maanden), waarbij de jongere niet (of enkel in het weekend) in de context verbleef, in 15% wisselden langere periodes van ambulante en residentieel verblijf zich af, in 9% waren er periodes van 2 tot 28 weken waarin de jongere, vaak na een uitsluitend ambulante of residentiële periode, tijdens de week een aantal dagen in de context en een aantal dagen in het begeleidingstehuis verbleef. In 4 ambulante trajecten werd één tot drie residentiële time outs (gaande van enkele dagen tot 2 weken) ingeschakeld.

De duur van de verblijfsfunctie varieerde dus van enkele dagen (time out) tot een periode van 10 maanden residentieel, met daartussen een diversiteit aan combinaties van residentieel-ambulante periodes. In de trajecten waarin ambulante periodes afgewisseld werden met residentiële periodes, kunnen we de residentiële periode opdelen in 4 categorieën, waarbij de categorie van 3-5 weken het vaakst voorkwam:

- 1-2 weken
- 3-5 weken
- 7-9 weken
- <= 10 weken

De ervaringen uit het proefproject wijzen in de richting van de nood aan een differentiatie van de verblijfsfunctie. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen:

- Korte crisisopvang
- Onderbroken residentieel verblijf (langere periodes van verblijf in de voorziening en verblijf in de context die elkaar afwisselen, omgekeerde internaatplaatsing,...)
- Langdurig residentieel verblijf mét perspectief om te werken in context (+/- max. 6 maand)

Deze differentiatie wordt in het tweede jaar van het proefproject verder uitgewerkt, op basis van een onderscheid volgens frequentie, intensiteit en duur.

De differentiatie in de verblijfsfunctie is, zoals de voorzieningen nu zijn georganiseerd, organisatorisch en inhoudelijk echter niet altijd evident. Factoren die hier meespelen zijn het profiel van het begeleidingstehuis (bijv. gezinsvervangend, langdurige residentieel opvang), maar ook de evolutie naar flexibeler werken vanuit het begeleidingstehuis, bijv. de CANO-

voorzieningen (Centrum voor Actieve Netwerkontwikkeling). Deze residentiële voorzieningen geven aan dat de inzet van residentiële plaatsen in het MFC soms voor spanning zorgt, omdat zij hun werking de laatste jaren net meer en meer in het kader van flexibel werken vanuit een begeleidingstehuis (kleinere leefgroepen,...) hebben uitgewerkt.

Een aantal voorzieningen had reeds vóór MFC binnen hun residentiële capaciteit een diversiteit uitgewerkt, bijv. halfweekhuis en halfweekcentrum in vzw Binnenstad, afdeling Kort Verblijf in vzw Wingerdbloei. Het lijkt er op dat een dergelijke diversiteit faciliteert om de differentiatie van de verblijfsfunctie organisatorisch vorm te geven.

Daarenboven leeft een bezorgdheid over de impact van het inschakelen van de verblijfsfunctie in een gezin met meerdere kinderen. Of dit gecompenseerd wordt door residentieel opgestarte MFC-trajecten van meerdere kinderen uit één gezin die na verloop van tijd ambulant kunnen worden begeleid, wordt nog verder onderzocht. Er worden op dit moment meerdere kinderen uit 2 gezinnen residentieel begeleid binnen de MFC's. In elk geval zal bij het residentieel opvangen van meerdere kinderen uit één gezin, net als in reguliere begeleidingen, eveneens gezocht moeten worden naar alternatieven. Een mogelijk alternatief is een samenwerking met andere voorzieningen of pleeggezinnendienst. Voorlopig zijn hier nog geen ervaringen mee in de (MFC-) praktijk.

3.4 De praktijk: inzet van de verschillende werkvormen

3.4.1 *Bezetting en verhouding ambulante – semi-ambulante – residentiële capaciteit*

De samenstelling van de 7 MFC's is zeer divers, zoals blijkt uit bijlage 3. Om een zicht te krijgen op welke verhouding meest geschikt is voor de organisatie van een MFC, bekijken we onder meer de bezetting⁴ van de verschillende 'onderdelen' van het MFC.

In figuur 3 wordt een overzicht gegeven van de effectieve bezetting⁵ per werkvorm, zoals blijkt uit de registratie van de cliënttrajecten. Het gaat hierbij dus om de werkvorm van waaruit de jongere begeleid wordt, bij instroom en na een (eventueel) schakelmoment. Een lege cel betekent dat het MFC geen capaciteit heeft ingezet van deze werkvorm.

Figuur 3: Bezetting van de verschillende onderdelen per MFC, in %

MFC	begeleidingstehuis	OOOC	dagcentrum	thuisbegeleiding	bzw	Totaal
Binnenstad	88,4		69,0	82,7		85,1
Blij Leven	91,0		108,7	74,9		86,8
GROB ⁶	64,4	37,2	52,6	26,3	70,4	57,6
De Waaiburg	77,6			98,6		93,4
Elegast	121,4	61,4	69,5	127,1	0,0	95,8
Wingerdbloei	84,3			91,2		88,1
Sporen	21,8		89,2	69,5		71,6

4 Tijdens de opstartfase van het proefproject was een aantal MFC-plaatsen nog ingevuld door 'reguliere' begeleidingen. Deze werden uiteraard niet meegeteld voor de berekening van de bezetting.

5 Opmerking: het gaat hierbij niet om inzet van personeel (bijv. contextbegeleiding van een jongere uit een begeleidingstehuis die gebeurt door een thuisbegeleider), maar wel om bijvoorbeeld een tijdelijke schakel naar het OOOC vanuit de thuisbegeleidingsdienst, zonder bekrachtiging via beschikking (maar bijvoorbeeld met een schriftelijk akkoord).

6 In het MFC GROB werden 3 trajecten opgestart vanuit de projectwerking. Omdat in het kader van projectovereenkomsten niet wordt gesproken in termen van capaciteitseenheden, is het niet evident om de bezetting van deze 'werkvorm' te berekenen. In totaal gaat het om 78 dagen. Deze trajecten werden wel meegerekend in de totale bezetting.

De totale bezetting van de MFC's ligt globaal genomen, met uitzondering van de MFC's GROB en Sporen, slechts in beperkte mate lager dan de reguliere bezetting. De vrees dat het opzetten van het proefproject MFC binnen de reguliere capaciteit een negatieve impact zou hebben op de beschikbaarheid van plaatsen, wordt op basis van deze cijfers niet bevestigd.

De lagere bezetting van het MFC Sporen heeft volgens de voorziening enerzijds te maken met het feit dat omwille van frequente personeelwissels bij de verwijzende instantie in de regio, de periode tussen aanmelding en effectieve opstart van de trajecten soms lang is, anderzijds omdat er bij aanvang voor geopteerd werd om de residentiële plaatsen niet als instroomplaatsen MFC te hanteren, wat ondertussen rechtgezet werd.

Met 58% heeft het MFC GROB de laagste bezetting. Dit is deels te verklaren door de complexiteit van het samenwerkingsverband: de opstart van MFC-trajecten gebeurde op een lager tempo dan in de andere MFC's, omdat eerst intern nog heel wat procedures en afspraken moesten worden doorgesproken. Daarenboven wordt in het MFC GROB stelselmatig van elke afdeling (uitgezonderd het OOC en de projecten) één capaciteitseenheid vrijgehouden om te kunnen schakelen ('buffercapaciteit'). Dit betekent dat voor een capaciteit van 26 plaatsen per definitie maximaal 20 MFC-trajecten tegelijkertijd worden begeleid, m.a.w. de buffercapaciteit bedraagt 23%.

Het vrijhouden van plaatsen is niet evident gelet op de schaarste van de capaciteit. Het gebruik van de MFC-capaciteit wordt daarom nauwgezet gemonitord en opgevolgd. Het is echter voorbarig om nu reeds te stellen dat een MFC binnen een samenwerkingsverband organisatorisch enkel mogelijk is mits het vrijhouden van een deel van de capaciteit, net als het voorbarig is om een minimale bezettingsgraad van een MFC voorop te stellen. Een buffer van 23% is echter in elk geval te groot.

Bekijken we de bezettingscijfers per werkvorm, dan valt op dat voorzieningen flexibel omgaan met de ingezette capaciteit; de verhouding residentieel – ambulante – semi-ambulante wordt niet noodzakelijk aangehouden.

Of de overbezetting van bepaalde werkvormen in het MFC ook gecompenseerd wordt door een eventuele onderbezetting van de niet-MFC (dus reguliere) capaciteit van deze werkvorm en vice versa, wordt verder onderzocht.

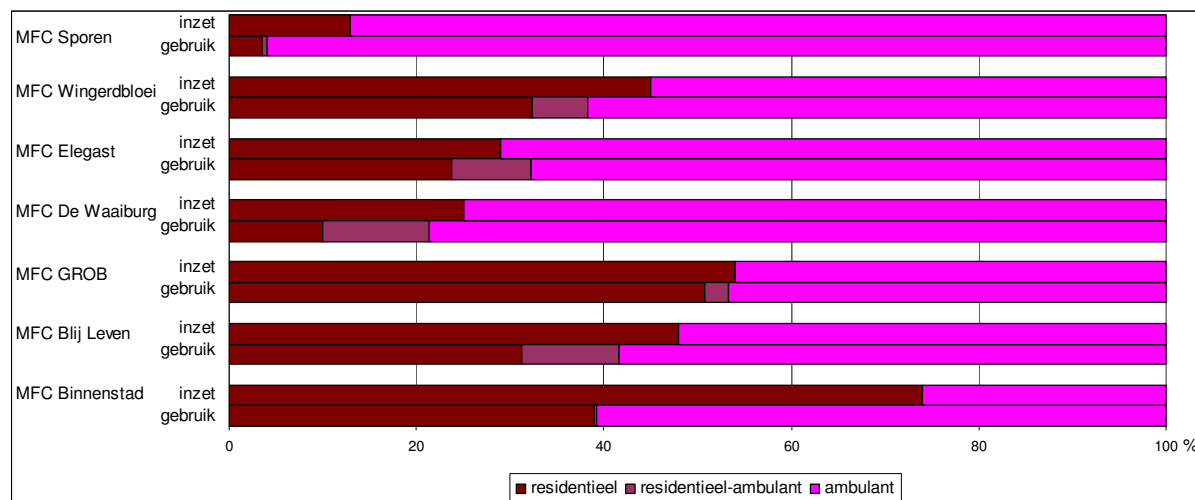
Omdat niet elk soort schakelmoment in elke regio bekrachtigd wordt met een nieuwe beschikking (zie deel 4), krijgen we een nuancering van bovenstaande cijfers als we bekijken in welke werkvorm de jongere officieel was ingeschreven. Gezien het beperkte aantal schakelmomenten tussen werkvormen en het feit dat vooral in de regio Oost-Vlaanderen werd afgesproken om niet elk schakelmoment, ook bij het 'verzwaren van hulpverlening' (bijv. inschakelen verblijfsfunctie), te bekrachtigen met een nieuwe beschikking, wijken deze cijfers slechts in beperkte mate af van de cijfers in figuur 3. In het MFC Blij Leven werden in de praktijk meer jongeren vanuit het begeleidingstehuis begeleid dan er officieel waren ingeschreven. In het MFC GROB werd in de praktijk vaker een beroep gedaan op het OOC (zonder beschikking + in één MFC-traject in combinatie met begeleiding vanuit het begeleidingstehuis.)

3.4.2 Invulling van de residentiële MFC-plaatsen

Willen we uiteindelijk komen tot een MFC waarin niet meer volgens werkvormen of erkenningscategorieën, maar wel in termen van functies wordt gewerkt, waarbij 'MFC-begeleidingen' worden georganiseerd met het, al naargelang de wijzigende noden in het traject, inzetten van verschillende functies, dan is het interessant om de invulling van de residentiële MFC-plaatsen in het MFC te bekijken. Van elk MFC-traject wordt op weekbasis

bijgehouden of de jongere uitsluitend residentieel, residentieel behalve weekend, residentieel – ambulante, of uitsluitend ambulante verblijft.

Figuur 4: Invulling van de MFC-plaatsen, in %

* *inzet*: - *verblijf*: cat. 1, cat. 3

- (semi-) ambulante begeleiding: cat. 4, cat. 5, cat. 6

** *gebruik*: - *residentieel*: uitsluitend residentieel / residentieel behalve weekend

- residentieel - ambulante (bijv. omgekeerde internaatplaatsing, time out, flexibel regime (bijv. jongere slaapt tijdens de week een aantal keer in de context), of overgang van verblijf in voorziening naar verblijf in context of omgekeerd)

- ambulante: uitsluitend ambulante

In de MFC's Binnenstad en Sporen wordt de residentieële capaciteit in verhouding het minste ook effectief residentieel ingevuld (39% op 74% (Binnenstad) en 4% op 13% (Sporen)). Opvallend is dat de verhouding van ingezette capaciteit van beide MFC's het meest verschillen van de andere MFC's: in Binnenstad wordt in verhouding het grootste aantal bedden ingezet, in MFC Sporen het kleinste.

Voor wat het MFC Binnenstad betreft, valt dit beperktere gebruik van bedden vooral te verklaren door het feit dat de praktijk die reeds vóór MFC bestond om vanuit de begeleidingstehuizen flexibel te werken, ook wordt toegepast in het MFC: van de 13 MFC-trajecten die bij de start ingeschreven werden in het begeleidingstehuis, verbleef in 7 MFC-trajecten de jongere uitsluitend in de context.

In het MFC Sporen maakt een volledig dagcentrum deel uit van het MFC. Omdat dit dagcentrum het enige is in haar regio voor de doelgroep 12-18j, en er bijgevolg geen 'reguliere dagcentrumplaatsen' meer beschikbaar zijn voor deze doelgroep, komen jongeren uit deze leeftijdscategorie met een 'zuivere dagcentrumindicatie', eigenlijk automatisch terecht in het MFC, terwijl er misschien geen nood is aan het inschakelen van de verblijfsfunctie.

Daarenboven wijst een betere 'matching' tussen de inzet en het gebruik van de residentieële capaciteit ook niet noodzakelijk op een betere verhouding. Zo kan het evengoed zijn dat het residentieële luik vooral door zuiver residentieële trajecten wordt gebruikt, en het ambulante luik door zuiver ambulante trajecten. Het beperkte aantal schakelmomenten tussen werkvormen (zie deel 4) lijkt dit te bevestigen.

Aanwijzing voor een moeilijk werkbare verhouding ambulante – residentiële plaatsen zou ook te vinden kunnen zijn in het aantal schakelmomenten dat niet kan plaatsvinden omwille van geen beschikbare capaciteit. Vooralsnog was dit slechts bij één MFC-begeleiding het geval. In alle andere gevallen werd een creatieve oplossing gezocht en gevonden om het traject verder te laten lopen zodat het tegemoet kwam aan de noden van de cliënt(systeem). Hieruit kunnen we dus afleiden dat er zich nog geen noemenswaardige problemen stelden rond de verhouding ambulante – residentiële plaatsen. Wel gebeurde het meer dat een aangemeld MFC-traject, met een residentiële start, niet kon opstarten omdat er geen residentiële plaats beschikbaar was.

In het tweede jaar van het proefproject zal bijzondere aandacht gaan naar deze creatieve oplossingen die worden aangewend om schakelmomenten te kunnen laten plaatsvinden als er geen ‘open’ plaatsen zijn. Het aanwenden van een deel van de ‘reguliere’ capaciteit, of het tijdelijk in overtal gaan, zijn hier mogelijke voorbeelden van. De mate waarin van dit soort oplossingen gebruik wordt gemaakt, zegt immers ook iets over de verhouding van de ingezette plaatsen.

Op het einde van het proefproject willen we geen vaste norm voor de verhouding ambulante – residentiële plaatsen vastleggen. Wel zullen we streven naar het aangeven van grenzen.

3.4.3 Invulling van de OOOO- en bzuw-plaatsen in het MFC

Naast het effectieve gebruik van de verschillende werkvormen in het MFC, moet ook de inhoudelijke meerwaarde van de inzet van bepaalde werkvormen in het MFC worden bekeken.

Het inzetten van OOOO-capaciteit in een MFC is niet evident, omwille van het bijzondere karakter van de OOOO-modaliteiten (beperkt in tijd, de verhouding tussen OOOO en andere werkvormen, ...). Maar, gelet op het experimentele karakter en de mogelijke meerwaarde die een OOOO kan bieden in een MFC (bijv. omwille van de functies diagnostiek en crisisopvang), werd de beperkte inzet van OOOO-capaciteit in 2 MFC's toch toegestaan.

Als we het effectieve gebruik van deze OOOO-plaatsen bekijken, zien we dat in het ene MFC vooral gebruik werd gemaakt van het OOOO als crisisopvang. Dit komt mede doordat het profiel van het begeleidingstehuis dat deel uitmaakt van dit MFC, bestaande uit één leefgroep, zeer sterk gezinsvervangend is. Het zijn vaak kinderen op jonge leeftijd die terechtkomen in dit begeleidingstehuis, die er vaak jarenlang begeleid worden. Dit maakt het niet evident om crisissen, bijvoorbeeld van puberjongeren, op te vangen.

In het andere MFC werd de OOOO-plaats in een eerste MFC-traject ingeschakeld voor een residentiële time out van 1 week, met daarna een ambulante oriëntatie van 3 weken voor een jongere die tegelijkertijd ook in een begeleidingstehuis was ingeschreven (en daar ook verbleef). In een tweede MFC-traject werd de minderjarige voor 8 weken opgenomen in het OOOO voor een residentiële oriëntatie. De invulling van deze OOOO-plaats werd na enkele maanden – voor wat de residentiële opvang betreft – omwille van infrastructurele beperkingen verder afgebakend tot inzet voor meisjes, vanaf 12 jaar.

Het basisaanbod van een OOOO in een MFC-context kan in dit opzicht vertaald worden in de functies:

- Verblijf (crisisopvang – onthaal)
- Diagnostiek
- Psychologisch consult

In het tweede jaar van het proefproject willen we dan ook verder opvolgen welke meerwaarde deze specifieke functies kunnen hebben in de MFC's.

Gezien de grote druk op de OOOO-plaatsen, willen we eveneens de mogelijkheid verkennen om een OOOO-plaats tegelijk in te zetten binnen het MFC en in de crisisnetwerken van de Integrale Jeugdhulp.

Een andere werkvorm die op het eerste zicht niet evident wordt ingeschakeld als MFC-capaciteit betreft Begeleid Zelfstandig Wonen (bzw). Eenmaal een jongere in de werkvorm bzw binnen het MFC terechtkwam, deden zich geen schakelmomenten meer voor. De eigenheid van de werkvorm bzw – als sluitstuk binnen de bijzondere jeugdbijstand – en het effectieve gebruik van deze capaciteit in het MFC, doen vermoeden dat er wel een vraag is naar een naadloze overgang (uitstroom) naar bzw, maar niet noodzakelijk naar flexibele trajecten vanuit bzw.

Met andere woorden, een MFC zou wel een aantal bzw-begeleidingen moeten kunnen organiseren, als uitstroom uit het MFC, maar dit zal kwantitatief eerder beperkt zijn.

3.5 Complementair aanbod

Naast het minimale aanbod heeft elk MFC eveneens doelgroep-, regiogebonden of problematiekspecifieke functies, het complementaire aanbod. Hoewel dit nog maar in beperkte mate aan bod kwam tijdens de besprekingen, lijken er zich hier (nog) geen noemenswaardige verschillen voor te doen in vergelijking met reguliere begeleidingen.

In het Globaal Plan Jeugdzorg wordt eveneens de notie van een avondcentrum geïntroduceerd, wat zich binnen het complementaire aanbod situeert. In een avondcentrum zouden avondactiviteiten (kunnen) worden georganiseerd, op momenten dat de jongeren het meest zouden gaan 'rondhangen' of eventueel delinquente feiten plegen. Voorlopig werd binnen de MFC's nog geen aanbod in die zin geformuleerd.

DEEL 4: Schakelen – uitstroom

4.1 Schakelen

Cruciaal in de specificiteit van een MFC is het naadloos schakelen in een cliënttraject. Met schakelen wordt elke 'regime'wijziging in het hulpverleningstraject bedoeld. Dit slaat zowel op de wijzigingen en de afspraken zoals nu reeds gekend, zoals de bestaande mogelijkheid om in de context te werken vanuit een begeleidingstehuis, als op de wijzigingen eigen aan het proefproject. Het gaat hierbij in eerste instantie om het schakelen tussen 'werkvormen', binnen het aanbod van het MFC.

Bij aanvang van het proefproject werden per regio tussen voorziening en verwijzende instanties afspraken gemaakt over op welke manier schakelmomenten worden geformaliseerd. Deze afspraken werden opgenomen in een protocol tussen de initiatiefnemer en de verwijzende instantie.

Deze afspraken kunnen dus verschillen van regio tot regio. Enkele voorbeelden: in de regio Vlaams-Brabant kunnen in jeugdrechtsdossiers kortdurende schakels (max. twee weken) worden doorgevoerd van de thuisbegeleiding naar de residentie zonder nieuwe beschikking/beslissing op te maken. Dit soort schakels wordt geformaliseerd door een 'tekenen voor akkoord' door de jeugdrechter. In de regio West-Vlaanderen werd ervoor geopteerd om elke schakel naar een meer ingrijpende vorm van hulpverlening (volgens rangschikking ambulante – semi-ambulante – residentiële) met een nieuwe beschikking of beslissing te formaliseren. Een overgang naar een minder ingrijpende vorm van hulpverlening wordt in deze regio, als het om een korte periode gaat, bevestigd met een tekenen voor akkoord van de jeugdrechter of in onderling overleg met de consulente van het comité voor Bijzondere Jeugdzorg; als het om een lange periode gaat, wordt dit zowel bij comité als bij jeugdrechtsdossiers geformaliseerd met een nieuwe beschikking/beslissing.

De schema's waarin deze afspraken opgenomen zijn, worden als bijlage 5 bij dit tussentijdse rapport gevoegd.

Op basis van de registratie van elk MFC-traject krijgen we meer zicht op het aantal en het soort schakelmomenten dat plaats vond. Hieruit stellen we vast dat niet alleen het overgaan van werkvormen als schakelmoment wordt beschouwd, maar ook bijvoorbeeld het flexibeler werken vanuit een dagcentrum, met name een wijziging in aantal aanwezigheidsdagen in het dagcentrum, het 'schakelen binnen een werkvorm'.

In 68 van de 145 MFC-trajecten die in de periode september 2007 – juni 2008 opstartten (47%), vond minstens één schakelmoment plaats. Dit is een verrassend laag cijfer. In meer dan de helft van de trajecten vond na de opstart van het traject (herindicatie of nieuw) geen enkel schakelmoment (tussen of binnen werkvormen) plaats. Het gaat hierbij zowel om residentiële als om (semi-)ambulante trajecten. Een verdeling van deze trajecten waarin niet geschakeld werd naar duur van het traject en de werkvorm waar het traject werd opgestart, geeft volgende figuur:

Figuur 5: Verdeling MFC-trajecten waarin (nog) geen schakelmoment plaatsvond, naar start werkvorm en duur MFC-traject, in %.

	<= 1 maand	> 1 maand <= 3 maand	>3 maand <= 6 maand	> 6 maand	Totaal (N=100%)
begeleidingstehuis	3	9	9	4	25
dagcentrum	1	5	6	6	19
thuisbegeleiding	3	8	22	21	53
bzw	0	0	0	1	1
project	1	0	0	0	1

Bekijken we de MFC-trajecten waarin wel schakelmomenten plaatsvonden, dan blijkt dat slechts in 38 trajecten (26%) geschakeld werd **tússen werkvormen**. In 2 trajecten gaat het dan nog enkel om schakelen naar een werkvorm die geen deel uitmaakte van het MFC (gemeenschapsinstelling, OOOO), wat formeel een onderbreken van het MFC-traject betekent.

We focussen voor de verdere beschrijving van dit hoofdstuk op **deze schakelmomenten tússen werkvormen**, die eigen zijn aan de werking van het MFC. Het schakelen binnen een werkvorm, bijvoorbeeld het ambulant werken vanuit een begeleidingstehuis, of het flexibeler hanteren van aanwezigheidsdagen vanuit een dagcentrum, wordt hier niet verder besproken.

Onderstaande figuur geeft een overzicht van het soort schakelmomenten tússen werkvormen.

Figuur 6: Aantal en soort schakelmomenten tussen werkvormen

van	naar	begeleidingstehuis	OOOC	dagcentrum	thuisbegeleiding	bzw	project
begeleidingstehuis			2*	5	12	1	
OOOC		1			3	1	
dagcentrum		6	1		2		
thuisbegeleiding		17	4				
bzw							
project		1					

* Dit aanbod maakte geen deel uit van het MFC, en impliceert bijgevolg formeel het onderbreken van het MFC-traject

Het grootste aandeel schakels tussen werkvormen heeft betrekking op het inschakelen van de verblijfsfunctie (30), en op het schakelen van een residentiële werkvorm naar een (semi-) ambulante werkvorm (22).

67% van de schakelmomenten tussen werkvormen werd bekrachtigd met een nieuwe beschikking. In 9% werd gebruik gemaakt van de modaliteit 'schriftelijk akkoord'. Dit ging telkens om het inschakelen van de verblijfsfunctie in een ambulant traject. De overige 24% van deze schakels gebeurde via overleg/telefoon/fax/email van de verwijzende instantie. In een aantal trajecten (9%) had dit betrekking op het inschakelen van de verblijfsfunctie, in de overige trajecten werd de verblijfsfunctie uitgeschakeld.

Elk schakelmoment tussen werkvormen vond plaats na overleg binnen de driehoek voorziening, verwijzende instantie, cliënt en/of opvoedingsverantwoordelijke.

Of de cliënt dit schakelen in het traject ook ervaart als naadloos, met andere woorden zonder breukmomenten, kunnen we op dit moment moeilijk inschatten. Een toetsing bij enkele MFC-clieñten staat gepland in het tweede jaar van het proefproject.

Naadloosheid betekent in elk geval ook dat het schakelen binnen een MFC niet gehinderd wordt door een gebrek aan plaats. Slechts in één traject kon in het eerste jaar om die reden niet geschakeld worden. Dit kan een aanwijzing zijn dat MFC inderdaad een naadloos, flexibel aanbod faciliteert.

Een belangrijke kanttekening bij het over het algemeen lage aantal schakelmomenten, is dat het niet voorkomen van schakelmomenten niet noodzakelijk wijst op statische trajecten. Zo geven verschillende MFC's aan dat, door de nauwe betrokkenheid van de verschillende partijen op het hulpverleningstraject, en door de aanwezigheid van de terugvalmogelijkheid in een residentie, soms effectieve schakelmomenten vermeden kunnen worden. Deze informatie valt niet uit dit registratiesysteem te halen, maar wordt wel in het cliëñtdossier

bijgehouden. Deze cruciale kwalitatieve informatie wordt verwerkt in de tweede helft van dit proefproject.

De modaliteiten om het inschakelen van functies – in het bijzonder de (verder te differentiëren) verblijfsfunctie – juridisch en financieel te onderbouwen moeten verder worden onderzocht.

4.2 Uitstroom

In het eerste jaar van het proefproject werden 34 MFC-trajecten beëindigd⁷.

Figuur 7: Einde MFC-trajecten

Eenzijdige stopzetting Vanuit voorziening (2) Vanuit jeugdrechter (o.w.v. MOF) Vanuit cliënt/context (2)	5
Overstap naar reguliere begeleiding binnen eigen organisatie Nood aan langdurige residentiële plaatsing (4) Kamertraining o.w.v. geen terugkeer naar context mogelijk/ BZW (+ meerderjarig) (3) *Geen nood meer aan residentiële opvang (1) Residentiële opvang o.w.v. problematiek jongere niet langer mogelijk (↔ profiel begeleidingstehuis), overstap naar reguliere thuisbegeleiding (1)	9
Overstap naar reguliere begeleiding buiten eigen organisatie O.w.v. verhuis context naar ander arrondissement Langdurige residentiële plaatsing Opname in gemeenschapsinstelling	3
Overstap naar hulpverlening buiten BJB (CKG)	2
Einde begeleiding *Geen verdere hulpverlening nodig (8) Meerderjarig (3) *Contextbegeleiding loopt verder via MFC-traject broer/zus (3) Nood aan opname in gemeenschapsinstelling (1)	15

We zien in bovenstaande figuur dat MFC-trajecten werden beëindigd ofwel omdat er geen verdere hulpverlening (binnen BJB) nodig was, omdat de jongere meerderjarig⁸ werd, omwille van een eenzijdige stopzetting, maar evengoed omdat het MFC-label niet langer nodig of zinvol was. Dit laatste kon bijvoorbeeld in situaties waarbij omwille van plotse veranderingen in de context voor een lange periode geen verblijf in de context mogelijk zou zijn, of bijvoorbeeld waar omwille van stabiliteit in de context er geen nood meer was aan het inschakelen van de verblijfsfunctie. In deze situaties kon de cliënt bijgevolg binnen de reguliere capaciteit verder worden begeleid, ofwel binnen dezelfde organisatie (vermits maar een deel van de capaciteit omgezet werd in een MFC), ofwel door een andere voorziening. Bij de uitstroom uit het MFC wordt men echter ook geconfronteerd met de schaarste van het aanbod, niet het minst als een langdurige residentiële plaatsing zich opdringt. Er moet over worden gewaakt dat de MFC-uitstroom de reguliere instroom niet zal bepalen.

⁷ Hiervan waren 25 trajecten geherindiceerd en 9 nieuw opgestart.

⁸ De eventuele vervolghulp aan jongeren die meerderjarig werden, wordt in het tweede jaar verder opgevolgd.

Als we die trajecten waar de minderjarige zelf geen of minder ingrijpende hulpverlening nodig had (alle items aangeduid met een *) nader bekijken, om in te schatten of MFC een meerwaarde betekende in deze trajecten, blijkt dat er in 5 trajecten ambulant gewerkt werd vanuit het begeleidingstehuis (hier lijkt weinig verschil te zijn met de flexibele werking vanuit reguliere residentiële voorzieningen volgens de nieuwe flexibele norm), 3 trajecten startten op in de thuisbegeleiding, na verloop van tijd (zonder schakelmomenten) was geen verdere hulpverlening meer nodig, en in 4 trajecten tenslotte stonden schakelmomenten in functie van het wijzigen van het aantal aanwezigheidsdagen in het dagcentrum. Dit waren dus geen 'typische' MFC-trajecten, waarbij geschakeld werd tussen werkvormen.

De afronding van MFC-trajecten wordt verder opgevolgd. Onder meer het aantal eenzijdige stopzettingen zou een indicator kunnen zijn voor de meerwaarde van het concept MFC.

DEEL 5: Regie en bandbreedte

Zoals in de inleiding van dit tussentijdse rapport staat vermeld, ontstond het concept MFC vanuit de nood aan een flexibeler inspelen op de wijzigende hulpvraag van cliënten in de bijzondere jeugdbijstand. Door de wijze waarop de bijzondere jeugdbijstand vandaag georganiseerd en juridisch geregeld is, impliceert een wijziging in een hulpverleningstraject immers vaak een breuk in het traject, onder meer omwille van het tekort aan capaciteit (waardoor het traject dus letterlijk onderbroken wordt), maar evenzeer inhoudelijk, omdat de begeleiding dan verder wordt opgenomen door een andere dienst (en dus andere begeleiders).

Voor het welslagen van een MFC is een uitgewerkte visie op de regie van het hulpverleningstraject daarom een duidelijke voorwaarde.

De regie wordt in de conceptnota opgesplitst in twee componenten: een interne en een externe regie. De interne regie wordt maximaal ingevuld door het MFC en kenmerkt zich door een sterk ontwikkelde visie op de opvolging van het hulpverleningstraject en door een constante dialoog met de externe regie, met name de verwijzende instantie.

De interne regiefunctie wordt gesitueerd op twee niveaus: op cliëntniveau en op organisatieniveau.

5.1 Interne regie op cliëntniveau

Binnen een MFC wordt vanuit de conceptnota minimaal voorzien dat er voor elke cliënt één 'figuur' betrokken is op zijn/haar traject, actief is met de regie op cliëntniveau. Het gaat om een 'casemanager', een 'coach' die het overzicht bewaart, en die een duidelijk aanspreekpunt en klankbord is voor de cliënt en zijn of haar context. Deze interne regisseur op cliëntniveau overstijgt het pure 'hulpverlenen', is niet gebonden aan een werkvorm en informeert, bemiddelt en begeleidt het proces in het traject van de cliënt.

Hoe vullen de MFC's deze interne regiefunctie op cliëntniveau in? Over het algemeen worden als centrale componenten in de interne regiefunctie op cliëntniveau de herkenbaarheid, aanwijsbaarheid voor de cliënt benoemd, waarmee de eenduidigheid van het traject beoogd wordt. De interne regisseur neemt een belangrijke rol op in de constante vraagverheldering. De operationalisering van het begrip constante vraagverheldering lijkt echter niet eenvoudig. In een aantal MFC's wordt de constante vraagverheldering rechtstreeks gekoppeld aan de externe (cf. verwijzende instantie) en interne (intervisie, supervisie, teamvergaderingen) overlegmomenten, waarvan de frequentie in het kader van MFC lijkt te worden opgedreven. Op basis van de tijdsregistratie van het personeel, in de loop van het tweede jaar van het proefproject, zou dit aanvoelen cijfermatig moeten worden onderbouwd. In andere MFC's gebeurt de vraagverheldering daarnaast ook via specifieke methodieken, of wordt bijvoorbeeld 'vraagverheldering' als aparte rubriek in het cliëntdossier opgenomen.

De interne regisseur neemt in de meeste MFC's geen expliciet begeleidende functie op zich (uitgezonderd in 2 MFC's, waar ook contextbegeleiders en individuele begeleiders functioneren als interne regisseur), maar volgt het traject van op de zijlijn mee, als een soort supervisor. De interne regisseurs op cliëntniveau hadden in de praktijk vaak vóór het proefproject MFC een - al dan niet werkvormoverschrijdende - coördinerende functie.

In één MFC krijgt de interne regie op cliëntniveau niet vorm in één persoon, maar wordt de interne regie als een functie binnen de organisatie uitgewerkt, die wordt opgenomen door meerdere betrokken actoren in elk cliënttraject.

De inhoudelijke meerwaarde van deze functie wordt op het eerste zicht waargemaakt. Dit moet in het tweede jaar van het proefproject worden geobjectiveerd. In verder overleg met de voorzieningen zal worden uitgezocht of dit ook een minimaal noodzakelijke functie is binnen een MFC, en wat de inhoudelijke contouren van deze functie moeten zijn.

5.2 Interne regie op organisatieniveau

Los van het directe cliëntgebeuren ligt binnen een MFC tevens een opdracht voor regie op organisatieniveau. Afhankelijk van de schaalgrootte van het MFC-gebeuren zal deze opdracht een grotere/bepaktere omvang hebben. De taak van de regisseur op organisatieniveau bestaat uit het overzicht behouden op het proces van de samenwerking tussen de hulpvormen/functies, het organisatorisch afstemmen van de verschillende trajecten, het zorgen voor een coherente hulp- en dienstverlening.

Hoewel in de conceptnota nog vermoed werd dat deze organisatorische regie geen minimale vereiste is, blijkt uit de praktijk dat dit een zeer cruciale functie is. Het organiseren van een MFC heeft zo'n impact op de organisatie, dat deze functie expliciet in het takenpakket moet worden opgenomen. Er wordt door de voorzieningen dan ook gesteld dat dit geen tijdelijke functie is, maar cruciaal blijft in elk MFC. Wel schat men in dat de intensiteit van deze opdracht zal verminderen, naargelang de visie op en werking van een MFC meer geïmplementeerd zijn binnen de organisatie. Wat in elk MFC wordt aangehaald, is dat het leren kennen van, het afstemmen van de werking van de verschillende afdelingen betrokken bij het MFC, een heel belangrijke, maar eveneens heel tijdsintensieve bezigheid is.

Behalve in het MFC Blij Leven, waar deze functie wordt opgenomen door een regiecomité, wordt deze functie uitgevoerd door 1 persoon. In de meeste MFC's neemt deze interne regisseur op organisatieniveau eveneens een rol op als interne regisseur op cliëntniveau.

5.3 Externe regie

De verwijzende instantie is – naast de cliënt en de voorziening – de derde cruciale partij in het MFC-verhaal. An sich wijzigt de opdracht van de verwijzende instantie niet fundamenteel: met name de cliënt die in de bijzondere jeugdzorg terecht komt, hetzij vrijwillig, hetzij gedwongen, omwille van een problematische opvoedingssituatie en/of een als misdrijf omschreven feit, doorverwijzen naar een hulpvorm die een antwoord kan bieden op de aanwezige problematiek, en, als externe regisseur, het hulpverleningstraject blijven opvolgen in functie van het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen. Doorverwijzen naar een MFC impliceert dat bij aanvang van het traject verondersteld wordt dat één werkvorm niet zal volstaan, maar dat, bijvoorbeeld naar aanleiding van wijzigingen in de draagkracht/draaglast van de context, tijdelijk andere functies moeten kunnen worden ingeschakeld. Als externe regisseur wordt de verwijzer betrokken bij de cruciale schakelmomenten in het traject, maar geeft de voorziening ook meer zelf de verantwoordelijkheid om het MFC-traject uit te werken en in te spelen op de wijzigende hulpvraag van de cliënt. Waar bij het vastlopen van een 'reguliere' begeleiding in hoofdzaak van de consulent verwacht wordt dat hij een oplossing vindt, kan de voorziening in een MFC-begeleiding, vanuit het minimale en complementaire aanbod zelf een oplossing proberen te zoeken, waarbij het traject niet onderbroken hoeft te worden of een nieuwe begeleiding (met nieuwe intake...) moet worden opgestart.

De verwijzende instantie blijft ook in een MFC-begeleiding in zijn rol van bewaker van de maatschappelijke noodzaak en veiligheid. De 'vraaggerichtheid' van een MFC-traject, en de gelijkwaardigheid van de driehoek cliënt, voorziening en verwijzende instantie, zijn hier in dit opzicht ondergeschikt aan.

In totaal werden de 145 opgestarte MFC-trajecten aangemeld door 82 consultants. Een (kleinschalige) bevraging leert dat de consultants in hoofdzaak positieve ervaringen hebben met de MFC-trajecten: ze worden voldoende betrokken bij de trajecten, er is – zeker bij schakelmomenten – frequent (telefonisch of via e-mail) overleg, de schakelmomenten verliepen over het algemeen vlot,... Deze extra overlegmomenten worden er, voor zover haalbaar, maar al te graag bijgenomen als ze in functie staan van het naadloos continueren van het hulpverleningstraject van hun cliënt. Het vermoeden uit de conceptfase dat de tijd die naar deze extra overlegmomenten gaat, gecompenseerd zou worden door de tijd die gewonnen wordt door het vermijden van breukmomenten, wordt op basis van de eerste ervaringen bevestigd. Aangezien het aantal schakelmomenten vooralsnog beperkt bleef, moet dit verder worden opgevolgd.

5.4 Bandbreedte

In tegenstelling tot de wijze waarop de hulpverlening vandaag de dag is georganiseerd, willen we evolueren naar een hulpverlening waarbij van bij de aanvang van het traject in termen van functies gespecificeerd wordt hoe het begeleidingstraject van de cliënt vorm zal krijgen. Het geheel van deze functies omschrijven we als de bandbreedte, deze wordt bepaald door de verwijzende instantie, en eventueel gecorrigeerd na intake. Hierbij gaat het minimaal om individuele begeleiding, contextbegeleiding, dagbesteding en een vorm van verblijf. Zoals reeds eerder gesteld zal deze verblijfsfunctie verder worden gedifferentieerd, bijvoorbeeld in crisisopvang, onderbroken opvang, langdurige opvang.

In de werking van de bijzondere jeugdbijstand, zeker voor de niet-residentiële voorzieningen (in residentiële voorzieningen kunnen in principe de 3 minimale functies verblijf, dagbesteding en contextbegeleiding worden aangeboden), is dit een nieuw gegeven: bij de start van het traject worden de verschillende mogelijkheden die in de loop van het traject kunnen worden ingeschakeld, benoemd. Dit zorgt volgens verwijzende instantie en voorzieningen voor een soort basisvertrouwen bij de cliënt, omdat alles op voorhand wordt besproken, en die eerlijkheid wordt gewaardeerd. Het schakelen tussen ambulante en residentiële wordt daardoor eerder als een 'vallen en opstaan' ervaren dan als 'schuld en boete'. Dit maakt een groot verschil in de beleving van de hulpverlening voor de cliënt en cliëntensysteem.

Het is van groot belang dat bij het begin van elk MFC-traject duidelijke afspraken worden gemaakt tussen de drie partijen – de cliënt, de voorziening en de verwijzende instantie – over de wijze waarop veranderingen in het traject, het 'schakelen binnen de bandbreedte', zullen plaatsvinden.

In de terminologie om de bandbreedte te benoemen schuilt nogal wat diversiteit. In de ene voorziening wordt gesproken over de klassieke werkvormen: 'bandbreedte bestaat uit thuisbegeleiding, dagcentrum, begeleidingstehuis', in de andere voorziening worden de termen 'ambulant, mobiel, residentieel' gehanteerd, en tenslotte, maar in nog beperkte mate, wordt in termen van functies over bandbreedte gesproken: 'verblijf, contextbegeleiding, dagbesteding'. De term 'bandbreedte' wordt vaak nog niet gebruikt.

De vertaling van het aanbod in een MFC naar functies, met een differentiëring naar doelgroep, frequentie, intensiteit, duur en acties, krijgt een prominentere plaats in de tweede helft van het proefproject.

Deze vertaal oefening, zal ook de concretere invulling van het concept bandbreedte ten goede komen. De weerstand van cliënten tegen het opnemen van 'verblijf' in de

bandbreedte, zoals nu in een aantal trajecten werd ervaren, zal mogelijk weggenomen kunnen worden als deze functie meer gedifferentieerd wordt.

Naast het benoemen van de bandbreedte in het hulpverleningsprogramma, dient, voor zover mogelijk, het traject verder uitgetekend en gespecificeerd te worden in het handelingsplan (cf. anticiperen op mogelijke schakelmomenten).

De modaliteiten om het werken met een bandbreedte en het schakelen binnen die bandbreedte juridisch (en ook financieel) af te toetsen, worden verder onderzocht. De verzoenbaarheid met de flexibiliteit van het traject is hierbij een aandachtspunt. Er moet met andere woorden worden gezocht naar een manier om een hulpaanbod, dat abstractie maakt van het strikte onderscheid tussen residentiële dan wel (semi-)ambulante hulpverlening, op te nemen in de regelgeving. De vermelding 'binnen een MFC-traject' op de beschikking, zoals in deze fase van het proefproject wordt gebruikt, op dit moment nog gekoppeld aan de toekenning aan één bepaalde werkvorm, biedt mogelijkheden. Een aanvulling met vermelding voor welke schakels een melding aan de verwijzers minimaal noodzakelijk is en welke schakels (bijv. inschakelen verblijf lange duur) een nieuwe beschikking noodzakelijk is een te verkennen optie. Het garanderen van de rechtszekerheid van de cliënt (bij inschakelen van verblijfsfunctie) en van veiligheid (bij afbouw van verblijfsfunctie), zullen hier een cruciale factor in spelen.

Hieraan gekoppeld zal verder moeten worden bekeken of de klassieke instrumenten van hulpverleningsprogramma, handelingsplan en evolutieverslag dat in principe na zes maanden wordt opgemaakt en besproken, in deze context van flexibele hulpverlening volstaan.

DEEL 6: Voorlopige conclusies

6.1 Van werkvormen naar functies

Een hulpverlening waarbij flexibel kan worden ingespeeld op veranderende noden in de hulpvraag, botst, zoals het hulpaanbod vandaag georganiseerd is, op juridische en organisatorische knelpunten. Een MFC wil een antwoord bieden op dit probleem. De vertaalslag van het organiseren van een MFC binnen de bestaande erkenningscategorieën naar één multifunctioneel centrum waar – zoals de naam aangeeft – hulpverleningstrajecten bestaan uit het al dan niet tijdelijk combineren van *functies* – minimaal individuele begeleiding, contextbegeleiding, dagbesteding en een vorm van verblijf, aangevuld met een complementair aanbod – lijkt in de praktijk niet evident. Voorzieningen en verwijzende instanties lijken in grote mate nog in termen van werkvormen en erkenningscategorieën te denken en werken. Het feit dat het proefproject binnen de bestaande regelgeving, en binnen de bestaande capaciteit is opgezet, is hier echter geen faciliterende factor.

De vertaling van het aanbod in een MFC naar functies, met een differentiëring naar doelgroep, frequentie, intensiteit, duur en acties, dringt zich op, en is een belangrijke opdracht voor de tweede helft van het proefproject.

6.2 Juridische en financiële implicaties

De modaliteiten om het werken met een bij het begin van het cliënttraject vastgelegde bandbreedte, en het inschakelen van functies – in het bijzonder de (te differentiëren) verblijfsfunctie – juridisch te onderbouwen moeten verder worden onderzocht.

Naast de nood aan het legitimeren van een MFC-begeleiding op cliëntniveau, is er eveneens nood aan duidelijkheid over de financiële implicaties binnen MFC. Eén van de doelstellingen van het experiment is na te gaan welke subsidiëring het flexibel werken in de multifunctionele centra kan vergemakkelijken.

Een tijdsregistratie bij het personeel zal in het tweede jaar van het proefproject de impact van een MFC op de personeelskost verduidelijken, met de focus op de aspecten contextbegeleiding, (intern en extern) overleg, en regie.

Om de niet-personeelskosten, m.a.w. de verblijf- en werkingskosten, van de MFC-capaciteit in kaart te brengen, worden de gegevens van de boekhouding van het jaar 2008 geanalyseerd.

Een bijkomend registratiesysteem werd ontwikkeld om het luik van de verblijfssubsidies in kaart te brengen. Op het niveau van de MFC-jongere wordt bijgehouden hoe de verhouding ligt tussen inkomsten (met de focus op de verblijfssubsidies) en uitgaven (dienstverplaatsingen, bijdrage aan de ouders, schoolkosten, kledij en hygiëne, pedagogische activiteiten) in die situaties waarin de reële verblijfssituatie afwijkt van de officiële situatie.

Op basis van vier maanden registratie (januari – april 2008) kunnen we voorlopig weinig uitspraken doen. Uit eerdere beschrijvingen in dit rapport bleek al dat het schakelen tussen werkvormen vrij beperkt bleef. Daarenboven werd het grootste deel van dit schakelen tussen werkvormen bekrachtigd met een nieuwe beschikking, waardoor er bijgevolg weinig financiële implicaties zijn. Het is bijgevolg te vroeg om de tussenkomst in verblijfssubsidies die in het kader van het proefproject wordt voorzien (cf. rondzendbrief, bijlage 2), te evalueren.

Bovendien wordt door de voorzieningen aangegeven dat een dergelijke gedetailleerde financiële registratie op cliëntniveau geen sinecure is. De registratie loopt verder, en wordt in november 2008 een tweede maal geanalyseerd.

Aangezien de verblijfsfunctie verder wordt gedifferentieerd, zal voor elke 'module' van verblijf onderzocht worden welke implicaties dit heeft op de (uitkering en intrekking van) kinderbijslag.

Een ander aandachtspunt is het luik bijzondere kosten. Gezien de vigerende regelgeving, kunnen enkel jongeren die ingeschreven zijn in het begeleidingstehuis aanspraak maken op bijzondere kosten. Willen we echter tot een MFC komen waarbij we loskomen van erkenningscategorieën, moet ook het systeem van bijzondere kosten worden herbekeken. Het opnemen van een forfaitair bedrag voor bijzondere kosten in de enveloppe van een MFC zou een mogelijk antwoord kunnen bieden.

6.3 Samenwerkingsverband

Omwille van het feit dat de sector bijzondere jeugdbijstand voor een groot deel bestaat uit kleinere organisaties die in de toekomst door middel van een doorgedreven organisatieoverschrijdende samenwerking een bijdrage zouden kunnen leveren aan het verhogen van de naadloosheid, continuïteit van het hulpverleningsaanbod in de sector, werd ervoor geopteerd een samenwerkingsverband in het proefproject MFC te betrekken. In de praktijk lijkt de organisatie van een MFC binnen een samenwerkingsverband echter allesbehalve evident. De effectieve opstart van cliënttrajecten in dit MFC liep vertraging op, omdat eerst intern nog heel wat procedures en afspraken moesten worden doorgesproken.

Eén van de eerste knelpunten waar dit samenwerkingsverband mee geconfronteerd werd, was de uitwerking van de functie interne regie op organisatieniveau. Al vrij snel werd het signaal gegeven dat het installeren van deze functie in een samenwerkingsverband organisatorisch zeer moeilijk is. In tegenstelling tot de andere MFC-proefprojecten, kan dit MFC, bestaande uit zeven juridisch autonome entiteiten, omwille van de wijze waarop het private aanbod van de bijzondere jeugdbijstand georganiseerd en gesubsidieerd wordt, geen middelen organisatieoverschrijdend samenleggen of takenpakketten verschuiven om een interne regisseur op organisatieniveau voor het MFC aan te stellen. Hoewel het voorbarig zou zijn om te stellen dat de organisatie van een multifunctioneel centrum in een samenwerkingsverband enkel met bijkomende middelen gerealiseerd kan worden, was het belangrijk om de slaagkansen van dit multifunctionele centrum niet te hypothekeren omwille van de organisatie- en subsidiëringssystemen van de bijzondere jeugdbijstand. Om die reden heeft Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, de heer Steven Vanackere, beslist om aan het MFC GROB, voor de periode juli 2008 – juni 2009, projectmatig een halftijdse medewerker toe te kennen. Deze middelen moeten worden aangewend voor de functie 'interne regie op organisatieniveau', waaraan een bijkomende opdracht wordt gekoppeld bestaande uit een uitgebreide rapportering over de specificiteit van de organisatie van een MFC binnen een samenwerkingsverband.

Die rapportering moet duidelijkheid scheppen over de financiële, juridisch, organisatorische en inhoudelijke consequenties en knelpunten bij het aanbieden van flexibele cliënttrajecten over inrichtende machten heen. Uit het eerste deel van het proefproject blijkt in elk geval dat het gebruik van de capaciteit (23% buffer), de organisatie van de interne regie op cliëntniveau (deze regisseur volgt het cliënttraject niet noodzakelijk van begin tot eind) en de interne regie op organisatieniveau in de praktijk niet zo vanzelfsprekend is.

6.4 Flexibilisering

Het experimenteren met multifunctionele centra is slechts één van de doelstellingen die kaderen binnen de beleidskeuze van het Globaal Plan Jeugdzorg om te zoeken naar flexibilisering van het aanbod in de bijzondere jeugdbijstand.

Een evolutie die nauw aansluit bij MFC is de flexibilisering binnen de begeleidingstehuizen. Sedert 1 januari 2008 is een nieuw ministerieel besluit⁹ inzake met aanwezigheid gelijkgestelde afwezigheidsdagen van kracht, waardoor het voor residentiële voorzieningen (cat.1 'begeleidingstehuizen' en cat.2 'gezinsteehuizen') mogelijk is om tot op een bepaald niveau flexibele trajecten voor jongeren te organiseren, waarbij ouders, familie en het ruimere sociale netwerk van de minderjarige maximaal in de begeleiding worden betrokken, zonder negatieve financiële gevolgen voor de residentiële voorziening.

Een evaluatie van deze gewijzigde regelgeving, gepland in 2009, in samenspraak met de verwijzende instanties en de sector, moet de meerwaarde van deze maatregel aantonen, zowel op cliënt- als op organisatieniveau, en zal materiaal aanreiken dat het verdere beleid inzake de flexibiliseringsbeweging vanuit residentiële voorzieningen mee onderbouwt.

De residentiële instroom van het MFC en dit flexibel werken vanuit een begeleidingstehuis heeft duidelijk raakpunten. Toch zijn er volgens de voorzieningen en verwijzende instanties noemenswaardige verschillen: zo ligt de focus in een MFC veel explicieter op een terugkeer naar de context, wordt de continuïteit van het traject in MFC beter gewaarborgd, volgt in de meerderheid van de gevallen eenzelfde contextbegeleider het traject op, staat een permanente vraagverheldering voorop in MFC, en zijn er meer mogelijkheden in een MFC om tijdens het traject in te zetten.

In het vervolg op het Globaal Plan Jeugdzorg wordt in elk geval bijzondere aandacht besteed om de verschillende trajecten rond flexibilisering, onder andere MFC, CANO, flexibele norm, te stroomlijnen, waarbij er vooral zal worden over gewaakt dat deze trajecten complementair zijn of geïntegreerd worden.

Daarnaast werd verwacht dat op basis van de ervaringen in het proefproject MFC elementen zouden worden aangereikt over de nood aan het combineren van maatregelen, wat nu, voor POS-dossiers, juridisch niet mogelijk is.

Volgende combinaties waren in deze eerste fase van het proefproject (sommigen in beperkte mate) aan de orde:

- combinatie kortdurende residentiële opvang en contextbegeleiding (time out)
- combinatie ambulante oriëntatie en verblijf in begeleidingstehuis
- combinatie dagcentrum en verblijf in begeleidingstehuis
- combinatie van ambulante en semi-ambulante maatregelen

Vertaald in functies, komt dit neer op het combineren van de functies verblijf (te differentiëren) en contextbegeleiding, psychologisch consult/diagnostiek en verblijf, naschoolse individuele en groepsbegeleiding door een dagcentrum (dagcentrumwerking) en verblijf, en het combineren van contextbegeleiding en dagcentrumwerking.

De vraag naar combinaties met betrekking tot de dagcentrumwerking moet verder worden uitgewerkt. Aangezien een dagcentrum eveneens een opdracht in contextbegeleiding heeft, is het combineren met een bijkomende functie contextbegeleiding (vanuit bijv. thuisbegeleiding) niet evident. In dit verband kan worden aangevuld dat voor de

9 Ministerieel besluit van 14 april 2008 tot gelijkstelling van bepaalde dagen van afwezigheid met werkelijke aanwezigheid in het raam van de subsidies voor het verblijf van de minderjarigen in de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand van de categorieën 1 en 2.

dagbesteding na schooltijd en tijdens vakantieperiodes door sommige voorzieningen gebruik wordt gemaakt van hun dagcentrum, zonder plaatsen in te zetten in het proefproject MFC. Deze voorzieningen geven aan dat bijvoorbeeld door afbouwdagen in reguliere begeleidingen er soms meer ruimte is in het dagcentrum. Dit getuigt van een optimaal gebruik van de erkende capaciteit.

6.5 Overzicht aandachtspunten voor het tweede jaar van het proefproject

- * Doelgroep – Toeleiding - Instroom
 - breed houden van de doelgroep MFC
 - kwaliteitseisen toeleiding tot MFC
- * Minimaal aanbod in een MFC
 - algemeen: vertaling van het aanbod in een MFC naar functies, met een differentiëring naar doelgroep, frequentie, intensiteit, duur en acties
 - contextbegeleiding
 - vergelijking reguliere thuisbegeleiding (o.m. tijdsregistratie)
 - inhoudelijke invulling: één vaste contextbegeleider
 - dagbesteding
 - inventarisering invulling dagbestedingsfunctie
 - verblijf
 - differentiatie + impact op kinderbijslag
- * Complementair aanbod in een MFC: inventariseren
- * Capaciteit:
 - bezetting MFC; impact op reguliere capaciteit (+ 'buffer')
 - verhouding (semi-)ambulante – residentiële capaciteit
 - OOOO en bzw in MFC: meerwaarde + noodzakelijke inzet
- * Schakelen - uitstroom
 - redenen waarom schakelmomenten niet plaatsvinden
 - creatieve oplossingen om te schakelen indien geen plaats
 - eenzijdige stopzettingen
 - vervolghulp meerderjarigen
 - cliënttevredenheid
- * Regie en bandbreedte
 - noodzaak + functie-omschrijving interne regie op cliëntniveau - organisatieniveau
 - compensatie tijdsbesteding overleg consulent – vermijden breukmomenten
 - juridische modaliteiten om te werken met een bandbreedte, aanbod van functies
 - klassieke instrumenten: hulpverleningsprogramma, handelingsplan, evolutie-verslag
- * MFC in een samenwerkingsverband
- * Financiële en juridische modaliteiten binnen een MFC
- * Implicaties op personeel

Deze aandachtspunten zullen onderwerp vormen van de verschillende overlegfora en gesprekken met voorzieningen, verwijzende instanties en cliënten, en van de analyse van de verder te verzamelen data. Alle bevindingen worden opgenomen in het eindrapport van dit proefproject MFC, waarin beleidsrelevante aanbevelingen zullen worden geformuleerd inzake de verdere ontwikkeling van het concept MFC in Vlaanderen, zowel m.b.t. organisatorische, financiële en juridische aspecten als m.b.t. aspecten van de hulpverlening die in een multifunctioneel centrum aangeboden wordt. Dit rapport wordt voorzien in oktober 2009.